

Plavba ilulissatským fjordem za půlnočním sluncem: loď se tiše proplétá mezi krami a nekonečný den Arktidy maluje scenerii, která bere dech – ticho, chlad a krása ledového království.
Foto: František Štaud

Grónsko

Autonomní území Dánského království, které se právě stává tématem hlasitých politických prohlášení, ukazuje svým nemnohým návštěvníkům krajinu s uchvacujícím půvabem ledového klidu a zároveň drsnou tvář země, kde extrémní životní podmínky tvrdě zkouší své obyvatele a jejich odolnost vůči sebezničujícímu pokušení.

Baffinův záliv

Qaarsut Uummannaq
poloostrov Nuussuaq Ilulissat
Sisimiut Kangerlussuaq
Sarfannguít

Jiří Soural

Patřím k menšině lidí, jimž učarovala arktická krajina. Vyzařuje ke mně klid, tajemnou atmosféru a kouzelné světlo. Žiji v ní drsní a srdeční lidé. V Grónsku jsem byl již třikrát a vždy tam zažil dobrodružství – i tentokrát, pod srdcovou horou.

Grónští psi

Grónsko

Svět ledu pod srdcovou horou

Rok po mých plavbách mezi ledovými obry v mysli opět bloudím za polárním kruhem. Toužím poslouchat arktické ticho, praskání ledovců, křik racků a buňáků, mocné výdechy velryb a vytí i štěkot psů. Zvuky, které nelze uslyšet nikde jinde než právě v Grónsku, kam se vydávám za novým dobrodružstvím – prozkoumat ledový svět a život pod srdcovou horou Uummannaq.

Tex a foto: **Jiří Soural**

Moje inspirace k cestě do Uummannaqu přichází záhy po návratu od ledového fjordu z Ilulissatu v létě 2023. Když zahlédnu několik obrázků odlehlého ostrova s malým městečkem, nad kterým se tyčí strmý žulový masiv hory tvaru srdce, zasáhne mě to a jsem tím místem hned napoprvé úplně fascinovaný. Pátrám dále, hledám informace. Je jich poskrovnu. Špatná dostupnost a komplikovanost přepravy dělají z Uummannaqu ideální místo, téměř autentické a nedotčené turismem.

Uummannaq je společný název hory, inuitského městečka a ostrova, na kterém vše leží. V řeči Inuitů znamená „ve tvaru srdce“. Nachází se při západním pobřeží Grónska na 70°40' severní šířky a 52°7' západní délky, 600 kilometrů nad severním polárním kruhem. Členité pobřeží spolu s četnými ostrůvky vytvářejí v oblasti zálivy a fjordy, po kterých na volné moře odplouvají obří ledové kry odlamující se ze splazů velkého Grónského ledovce. Pro naši expedici máme naplánováno několik večerních plaveb za těmito obry. Vedle toho chci také využít čas k pozorování a poznání života místní inuitské komunity. Městečko Uummannaq má asi 1450 obyvatel.

Dlouhá cesta pod srdcovou horu

Všechno sbalené, odjíždím na expedici Grónsko – Uummannaq 2024. Cesta na grónský ostrov potrvá v ideálním případě dva dny a čeká nás celkem pět letů se čtyřmi přestupy: po ose Praha–Kodaň–Kangerlussuaq–Ilulissat–Qaarsut–Uummannaq. V Česku panují vedra a vysoká vlhkost, jedu oblečený nalehko. Alespoň do Kodaně. Věci do zimy mám zabalené v odbaveném kufru a budu

Fotbalové hřiště,
Uummannaq

doufat, že přicestuje se mnou. To se nakonec daří. Kodaň je východním bodem na cestách z Evropy do Grónska. Přilétáme sem pozdě večer. K přespaní bereme hotel na letišti. Druhý den brzy ráno odsud odlétáme červeným Airbusem Air Greenland A330 800 neo (s příznačným jménem Tuukkaq – holub) do Grónska na mezinárodní letiště v Kangerlussuaqu. To je do letoška transportní hub pro přestup na místní lety do všech ostatních grónských destinací. Při kontrole kufrů v Kodani musíme být zvláště obezřetní, aerolinky Air Greenland mají nižší limity pro odbavená zavazadla, maximálně 20 kilogramů místo v Evropě běžných 23 kilogramů. Všechno nakonec proběhne v pořádku, zanedlouho jsme ve vzduchu a Tuukkaq klidně pluje vstříc ledovému ostrovu.

Kangerlussuaq, malá osada po bývalé americké vojenské základně, je už pro mě důvěrně známé místo. Jsem tu potřetí. Dlouhá ranvej mezi skalami uprostřed tundry, vedle ní meandry ledovcové řeky. V dále na obzoru kamenná homole hory Sugarloaf a za ní už se bělají splazy velkého Grónského ledovce. Hlavou mi běží vzpomínky na trek před pěti lety a také na loňské safari za pižmoni. Počasí nám přeje, je zataženo, mírný vítr, sedm stupňů Celsia. Žádné komplikace s letadly, a tak hned přesedáme na další let do Ilulissatu.

V okolí Ilulissatu, zálivu Disko a jeho ledového fjordu jsme loni strávili nádherné dva týdny mezi ledovci. Letos je to pro nás jen přestupní stanice v naší cestě dále na sever. Vystoupíme z letadla, projdeme do letištní haly, abychom následně udělali kolečko a nastoupili do téhož letadla na cestu do Qaarsutu. Čeká nás poslední úsek cesty letadlem.

Už samotný přílet do Qaarsutu je úchvatný. Klesáme k poloostrovu Nuussuaq, který je obklopen nasvícenými horami.

Míjíme i náš cíl Uummannaq se svou srdcovou horou. V Qaarsutu jsou tři stupně Celsia, polojasno. Pochtivé arktické léto. Malé letiště a u ranveje stojí tři vrtulníky. Letiště Qaarsut bylo zbudováno jako přestupní bod pro lety na přilehlé ostrovy Uummannaq, Saattut, Ukkusissat a další. Přeprava odsud je možná jen vrtulníky. Ten největší teď čeká na nás.

Nadchází náš epický přelet vrtulníkem do Uummannaqu. Čekám, že to bude házet, ale vrtulník letí překvapivě klidně. V dále září nasvícené skály pod příkrovem mraků. Sedím u okénka, kochám se. Točím videa. Za oknem se odvíjí film. Hora tvaru srdce se vypíná nad městečkem. Na poloostrovcích se objevují barevné domečky. Mám to jako na dlani. Oblétáme ostrov v půlkruhu a po chvíli hladce přistáváme. Heliport je jedna omšelá boudička s názvem Uummannaq.

První kroky po ostrově

Před heliportem čeká chlapík s dodávkou. Odváží nás na základnu, jíž je červený montovaný domek, který teď bude po dva týdny našim grónským domovem. Pět pokojů, dvě kuchyňky, studená i teplá voda, WC. Paráda. Dokonce i wifi tu běží celkem slušně. Pokrok dorazil i sem, téměř na konec světa. Zkousím volat domů přes Whatsapp a funguje to skvěle. Vyjasňuje se. Jdeme na nákup zásob do místního supermarketu. V Grónsku funguje síť obchodů Pilersorsuaq, vlastněných státem, které jsou v každém městečku či osadě. Zajišťují dostupnost potravin, ale i nepotravinářských výrobků, jako elektroniky, domácích potřeb či oblečení. Zásobení není sice nic moc, ale hlady tady rozhodně neumřeme.

Počasí se lepší. Po večeři sedím už venku na terase, dopisuji můj deník plný dnešních dojmů a po tváři mě hladí arktické letní

Barevné domky
v Saattutu

Ledová scenerie
ve večerním fjordu

slunce. Zkoušíme vypustit drony a máme problém. Jsme omezeni GEO zónou v blízkosti heliportu. Po chvíli se mi to daří vyřešit. Po zadání souhlasu s odpovědností a telefonního čísla mi na mobil přijde kód, který zadám do aplikace v ovladači a můžu létat. První záběry ostrova seshora v podvečerním slunci jsou famózní.

K večeru po sedmé hodině se toulám městem a nahlížím první záběry. Je krásný slunečný večer. Slunce se pomalu a dlouze kloní k západu a barví impozantní plovoucí ledovce v zátocce. Celý večer od sedmi do jedenácti hodin procházím a prolétávám městečko Uummannaq. Nacházím v něm nová zákoutí a motivy s pozadím ozářených skal i ledovců svítících na mořské laguně.

První plavby za ledovci

Nedílnou a neodmyslitelnou součástí naší grónské expedice jsou večerní plavby přilehlými fjordy k plovoucím ledovým krám. Předpověď počasí na první dny vypadá slibně, není tedy na co čekat a první večery vyrážíme na moře. Máme dva menší čluny, dělíme se na dvě skupiny. Večerní arktické slunce doslova žhne a je na něm velmi příjemně. Jaký je to rozdíl oproti loňským plavbám v Ilulissatu, kdy jsme tehdy na každé plavbě notně vymrzli.

První hodinu plavby je slunce ještě docela ostré, a světlo tudíž ještě není úplně zajímavé. Od půl desáté pak už ano. Plujeme po zálivu kolem Uummannaqu. Nejdřív k obří kře s dírou uprostřed. Tušíme, že se její klenba brzy zhroutí, a chceme si ji ještě vyfotit celou. Pokračujeme k dalším rozeklaným krám, jedna z nich má v sobě dva otvory, z nichž crčí voda. Slunce postupně klesá za pruh mraků a podbarvuje oblohu pod nimi. Na oranžovém obzoru plují temně modré kry v dálí. Je to pohádkově krásné, až se mi z toho tájí dech. Cestou dokonce potkáme dvě velryby – plejtváky myšoky. Vidíme z nich ale pouze výdechy a části hřbetů. Slunce sklesá pod mraky a posílá zlaté paprsky na okolní skály a ledovce. Ty postupně zahoří oranžovou barvou.

Při příští plavbě objíždíme po moři celý ostrov Uummannaq dokola. Moře je klidné a na jeho hladině se zrcadlí plovoucí chrámy. Cestou potkáme nádherné ledové útvary. Některé mají uprostřed bránu, kterou zkouším prolétnout dronem. Jsme obklopeni dechberoucí scénérií. Kolem je ticho, jen my a naše dvě loďky. Jinak nikdo. Později slunce zalézá za mračný opar. Vidíme nad horizontem jeho červenou siluetu. Krajinou se rozlévá měkké růžové a zlatavé světlo. Barví vlnky na moři. Do toho na obzoru tmavě modré siluety hor a skal. Je to kouzelný večer.

Před půlnocí, tedy za šera, dorážíme zpět do přístavu. Na východní obloze už září obrovský žlutý měsíc. Při cestě domů kousek od přístavu potkáme dva Inuity, manžele, jak u vody stahují a porcují uloveného tuleně. S jejich svolením si je můžeme vyfotit a celou akci natočit. Nabízejí nám dokonce ochutnat syrové tulení maso, což s díky odmítáme.

Život v grónském městečku

Běžné dny na ostrově přirozeně plynou a my, aniž si to úplně uvědomujeme, se zakrátko v městečku Uummannaq stáváme součástí inuitské komunity. Po několika dnech už nás místní poznávají, nepřijdeme jim jen jako divní turisté s foťáky, kteří se tady občas vylodí na pár hodin z obřích lodí, korzují po městě v reklamních bundách a doslova jim lezou do soukromí. Naopak nás zdraví, jsou milí, vstřícní a téměř nikdy neodmítnou naše žádosti o vyfotografování. To nám umožní nahlédnout do života jejich komunity, práce i soukromí.

Inuitská slečna na svatbě

Inuitská svatba

Inuitské děti si hrají jako děti všude jinde na světě

Centrum Uummannaqu je tvořeno několika historickými dřevěnými domky. V nich je místní muzeum dokumentující život ve městě v průběhu posledních desetiletí a století. Součástí jsou také historické artefakty Inuitů, jako oblečení z tulení kůže nebo repliky původních kajaků. Muzeem provází sympatická usměvavá Carina. Jako bonus si můžeme prohlédnout kamenno-hliněné domky, původní obydlí Inuitů, které se nachází hned pod muzeem. Lidé v nich bydleli ještě v roce 1989. Interiér domků je původní a musím se hodně sehnout, abych se sem vešel. Výška stropů je tak kolem 160 centimetrů. Nad domky potom stojí místní atrakce – obří poštovní schránka Santa Clause. Údajně tu prý sídlí, za městem má malý domek, k němuž vede značená stezka mezi skalními útesy. Na mě to působí trochu jako past na turisty.

Skutečnou dominantou centra Uummannaqu je krásný kamenný kostel. Máme možnost nahlédnout i dovnitř. Interiér je impozantní. Ulička, symetrické řady lavic vedoucí až k oltáři. Minimalistická výzdoba. Dávám se s průvodkyní Carinou do řech a dozvídám se, že následující den se tady bude konat svatba. Inuitské sváteční oblečení jsme už poznali loni v Ilulissatu, a teď se tedy naskýtá možnost vidět a zachytit svatební obřad i s krásně ustrojenými místními lidmi v plné nádheře.

„Vášen pro fotbal pronikla i sem. V Uummannaqu mají hřiště 600 kilometrů za polárním kruhem!“

Krátce před 11. hodinou potkáváme na ulici lidi ve svátečním. Je jasné, kam míří. Mažeme rychlémi kroky ke kostelu. Sjíždějí se svatební hosté, nevěsta, ženich, rodiče. Většina ve slavnostních krojích. Zejména ty ženské hrají všemi barvami. Fotografování berou celkem v pohodě, fotíme ale více na dálku, abychom jejich událost příliš nerušili.

Je to neuvěřitelné, ale fenomén fotbalu dorazil i sem, daleko do Arktidy na izolovaný ostrov. Ano, v Uummannaqu, 600 kilometrů za polárním kruhem, mají fotbalové hřiště s umělým trávníkem. Je to opravdu bizarní. Sytě zelená hrací plocha, kolem jsou skály, vzadu za hřištěm hřbitov, na straně k moři skládka odpadu. Na hřišti probíhá trénink místního fotbalového klubu FC Malamuk. Fotím fotbalové scény, vypadá to šíleně – zelená umělá tráva, fotbalisté, za nimi v dálí obří ledovce.

Součástí grónského života a kultury jsou neodmyslitelně grónští psi (v grónštině *kalaallit qimmiat*). Používají se v zimě k tahu saní. Aby byla zachována čistota rasy, nesmějí se křížit ani do Grónska nelze dovážet žádné jiné psí plemeno. Přes léto je mají Inuité „odložené“ vedle svých obydlí nebo za městem v tzv. dog city. Jezdí je tam krmit. Dospělí psi jsou uvázaní na řetězech, štěňata běhají na volno. Připravuji se na zimu, kdy tady moře zamrzne a celá spřežení tahají saně s náklady.

Jsou to ale jen zbytky tradičního způsobu života a jedinečné kultury Inuitů. Bude jen na nich samotných, jak se jim podaří si ji udržet a předat dalším generacím. Mě to každopádně moc zajímá, a proto jsem teď tady a v Grónsku už potřetí. Chtěl bych život Inuitů a jejich prostředí ještě víc poznat a zdokumentovat. V muzeu jsem narazil na zajímavý citát polárního badatele

Kamenný kostel v centru Uummannaqu

Arktické slunce zapadá
ve fjordu Uummannaq

Podvečerní Uummannaq

Lovit tuleně je součástí
obživy Inuitů

Rybář, Uummannaq

Jeana Malaurieho, který budoucnost Inuitů dokonale vystihuje:
„Budoucnost Inuitů spočívá v neodkladném vzdělávání moderních elit
inspirovaných jejich velkým dědictvím.“

Arktické večery a noc v Uummannaqu

Ted', koncem srpna, ještě v Uummannaqu panuje arktické pozdní léto, či spíše brzký podzim, slunce už ale v tomto období zapadá za obzor. Během našeho pobytu se večerní a noční hodiny každý den výrazně prodlužují. Město a okolní skály i kolem plující ledovce dostávají v tuto dobu pohádkovou atmosféru. Jsem u jezera, nad kterým se tyčí srdcová hora Uummannaq. Večerní slunce sem posílá krásné zlatavé světlo. Masiv hory ožívá barvami, textury hornin na jejích stěnách se zvýrazňují. Drobná vegetace na útesech tvoří v protisvětle zářivé zlatavé koberce. Je ticho, slyším pouze zdáli praskání ledu, kachny u jezera a štěkající grónské psy.

Nad západním horizontem pluje po nebi pás mraků, pod který se slunce schová a ukončí tak barevné divadlo. Pomalu balím a odcházím od jezera. Pás mraků ale nezasahuje až k horizontu, visí nad ním. Mezi ním a horizontem je ještě malé okno. Přicházím k cestě do městečka. Zapadající slunce ozařuje svými paprsky plovoucí kry v zálivu. Okolní hory jsou potměnělé a ledovce ve fjordu

ted' září jako zlaté drahokamy. Je to neskutečné, nádherné. Chce se mi z toho brečet, jak jsem dojatý. V dáli za městem ještě září oranžově zbarvené skály vedlejšího ostrova Salliaruseq. Před nimi mám ve výhledu řady barevných domků, vypadá to, jako by byly domky a skály těsně za sebou. Notnou chvíli se kochám tou krásou.

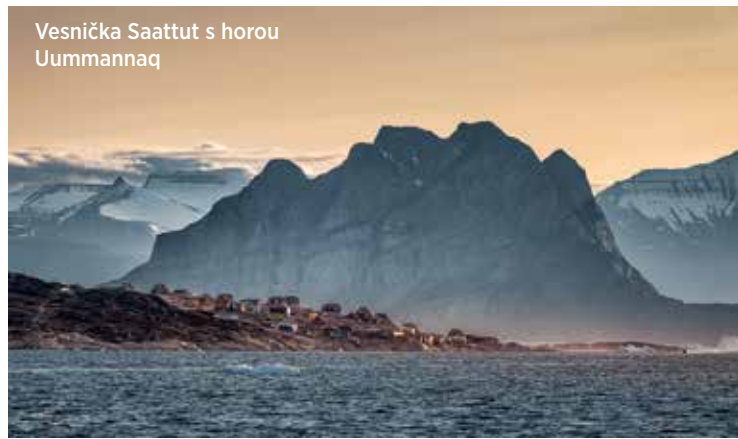
Je už po půlnoci, cestou na základnu jdu ještě fotit osvětlené městečko. Noční snímky Uummannaqu jsou parádní. Temně modrá obloha, nasvícené domečky a za nimi na moři obří ledové kry. Ten barevný kontrast nemá chybu. Létám i dronem, jsem skoro dva kilometry daleko, je to adrenalin. Na chvíli mi vypadne i signál. Noční snímky z dronu ale vypadají skvěle. Je to jako z pohádkového filmu.

Další výpravy za ledovci

Naši následující plavbu k ledovcům obracíme na sever od Uummannaqu, k místům, kde večerní slunce osvětluje skály ústící do fjordu, jejichž stěny padají kolmo do moře. Před námi plují skupiny ker nejrůznějších tvarů. Zdají se být blízko, ale odhadem je to z Uummannaqu 10–12 kilometrů. Je kolem osmé hodiny večer. Zlato-bílé kry na pozadí oranžových skal vypadají famózně. Mám už odsud spousty snímků, a tak se soustředím na nejhezčí kry. Hledám tvary, detaily, kontrasty. Některé jsou jako umělecká díla. Je to znovu fantastický večer. Naplňuje mě to. Moc si to užívám. Někdy se jen tak kochám. Létám i dronem a z výšky dostávám ledovce nový rozměr a perspektivu.

Další část plavby přejíždíme do osady Saattut, vzdálené 25 kilometrů přes fjord od Uummannaqu. Čluny sviští po hladině vysokou rychlostí. Po pravé straně míjíme sousední ostrov Salliaruseq a za půlhodinku už se přibližujeme k ostrovu Saattut, což je nevelký kopec, na jehož vrcholku a úbočích leží stejnojmenná rybářská osada. Žije tu pouhých 240 obyvatel. V podvečerním slunci ze břehu svítí barevné domečky. Vypadá to idylicky, alespoň z dálky.

Vesnička Saattut s horou
Uummannaq

Zblízka je to bohužel jiné: všude poházené věci, nepořádek, skládky. Procházíme vesničkou, potkáváme i pár místních, hrající si děti. Jsou milí, zdraví nás. Všude kolem roste spousta suchopýru. Fotky domků se suchopýrem v popředí vypadají v tom večerním světle krásně, romanticky. Ostrov Saattut je už nedaleko grónské pevniny a při příjezdu zahlédneme v dálce i obrovskou bílou zářící plochu, Grónský ledovec. V Saattutu pouštím i dron, sice musím odkliknout upozornění, že jsem v GEO zóně místního heliportu, ale nakonec létám. Záběry z výšky jsou nádherné. Ostrov vypadá jako malý kopeček posetý barevnými lego kostičkami. Ten heliport je jedna ze dvou možností, jak se do Saattutu dostat – vrtulníkem, druhá možnost je člunem po moři. V zimě, když moře zamrzne, sem Inuité jezdí na psích spřeženích. Saattut je doslova konec světa. Lidé žijící tady jsou téměř odkázáni sami na sebe a tradiční způsoby obživy – lov a rybolov.

Noční Uummannaq nabízí
dechberoucí atmosféru

Noc pod srdcovou horou...

Plavba mezi ledovci ve fjordu Uummannaq

Vesnička Saattut na stejnojmenném ostrově má 250 obyvatel

Ze Saattutu se vydáme na toulky v přílehlém fjordu. Vyberáme si ty nejbizarnější kry. Nejlépe s dírou uprostřed. Je neuvěřitelné, jak takové tvary dokáže příroda vytvořit. U jedné takové kry se osmělím a proletím ji skrz dronem. Je to vzrušující zážitek, trochu se mi klepou ruce nervozitou, ale nakonec všechno dobře dopadne.

Plujeme pomalu zpět vstříc Uummannaqu. Na horizontu jsou líbezně poskládané domky Saattutu a za nimi se tyčí masiv srdcové hory Uummannaq. Přestože je vzdálený 25 kilometrů, vypadá, jako by vyrostl hned za domky. Vyfotím to 600milimetrovým teleobjektivem. Při zpáteční cestě se spíš už jen tak kochám. Nechávám na sebe působit atmosféru arktického večera. Je to úchvatné. Slunce se pomalu kloní k západu, krajina dostává tlumené pastelové tóny, jak je slunce částečně zastřeno oparem. Ker výrazně ubylo, přesto jich několik krásných ještě obeplouváme. Je to symbolické finále naší expedice. Na lodích je uvolněná atmosféra. Před jedenáctou hodinou večer kotvíme u mola v Uummannaqu. Loučíme se s kapitánem Paalukem a naším kapitánem. Dnes jsme najezdili po fjordech přes 60 kilometrů.

Když tě příroda nepustí

Po dvou týdnech pobytu na ostrově nadchází den odletu. Probouzíme se do šedivého studeného rána. Venku dva stupně Celsia, sychravo, nízké mraky. Snad odletíme, ale nejsme si vůbec jistí. V hlavě jsem se přepnul na návrat. Expedice, zážitky jsou už ve vzpomínkách.

Hodinu před plánovaným odletem čekáme na heliportu. Venku sílí vítr. Zavazadla máme odbavená, teď nám ale hlásí, že náš let bude kvůli počasí opožděn. Vítr neustává. Přidává se sněžení a skrz okna už venku není vidět vůbec nic. Čekáme na heliportu ještě asi dvě hodiny, než nám definitivně ohlásí, že všechny dnešní

lety z Uummannaqu jsou zrušeny. Chvilí poté dostávám zprávu z Air Greenland, že naše lety jsou přebukované až na pondělí. Teď je pátek, čeká nás tedy prodloužený víkend na ostrově. Dostáváme poukázky na jídlo a ubytování. Jedeme zpět na základnu. Zažívám trochu rozčarování z nové situace. Ale co, říkám si, jezdím do vzdálených a hůř přístupných míst a s tím musím počítat. Příroda se někdy rozhodne, že nás domů ještě nepustí, a tak mi nezbývá než to přijmout.

O víkendu je hezky. Trávím spoustu času v uličkách městečka, hledám ještě různé zajímavé motivy. Na pohodu.

Uběhne to jako voda a v pondělí zkusíme odletět na druhý pokus. Venku je zataženo, mlha, prší, dva stupně Celsia. Zázrak se nekoná a kvůli mlze jsou zrušeny i dnešní lety a přebukovány na zítra. Ve stejné situaci jako my ale kvůli počasí zůstalo v Grónsku více lidí. Navazující lety do Ilulissatu a do Kangerlussuaqu jsou tudíž přeplněné. V našem případě to znamená, že místo abychom se pěti lety během zítřka dostali do Prahy, každý následující den se posuneme jen o jedno místní letiště dál, ve čtvrtek pak konečně odletíme z Kangerlussuaqu do Kodaně a v pátek ráno do Prahy. Týden navíc v Grónsku zdarma! Kdo to má? Ne, nesdílím úplně tuhle euforii, faktem ale je, že s tím nic nenadělám. Takže nezbývá než akceptovat, že součástí letošní expedice je dobrodružná a neobvyklá cesta domů. ■

Podívejte se ON-LINE

Jiří Soural

Video z grónské expedice